

PRZEGLĄD BIBLIOGRAFICZNY

Bogumił Szady, *Prawo patronatu w Rzeczypospolitej w czasach nowożytnych. Podstawy i struktura*, Lublin 2003, ss. 248.

Jest to pierwsze w języku polskim, całościowe opracowanie tego zagadnienia. Praca została oparta na szerokiej podstawie źródłowej zgromadzonej w wyniku kwerendy w archiwach kościelnych i państwowych, polskich i watykańskich. Składa się z pięciu rozdziałów.

W pierwszym omówiono prawne i potoczne rozumienie prawa patronatu, ze szczególnym zwróceniem uwagi na jego rodzaje i kategorie. W kolejnych rozdziałach (II – V) omówiono zasady obsady różnych kategorii beneficjów: biskupstw, kapituł, parafii i niższych beneficjów (katedralnych, kolegiackich i parafialnych). W swojej analizie autor zwrócił uwagę szczególnie na formalnoprawny aspekt zagadnienia (Wstęp, s. 13), oraz omówił źródła prawa patronatu dla poszczególnych rodzajów beneficjów.

Na uwagę zasługują dwa obszernie aneksy omawiające gruntownie sytuację patronatu w kapitułach katedralnych i kolegiackich, zaopatrzone w szczegółowe przypisy źródłowe.

oprac. ks. Grzegorz Bujak

Muzea Kościoła katolickiego w Polsce. Informator, oprac. Beata Skrzydlewska, Kielce 2004, ss. 178, Wydawnictwo Jedność.

Informator został wydany jako druga pozycja w serii „Biblioteki Ośrodka Archiwów, Bibliotek i Muzeów Kościelnych Katolickiego Uniwersytetu Lubelskiego”. Został opracowany na podstawie ankiet rozesłanych do wszystkich muzeów kościelnych w Polsce z wykorzystaniem wcześniejszych publikacji tego typu. Nie obejmuje on jednak wszystkich muzeów kościelnych, gdyż część nie odpowiedziała na rozesłane ankiety, a niektóre dopiero zostały reaktywowane lub na nowo utworzone, a zbiory są w trakcie opracowywania co nie pozwala na ich udostępnianie.

Publikacja obejmuje: M. T. Zahajkiewicz, Miejsce muzeum w działalności Kościoła, wprowadzenie Autorki, wprowadzenie przetłumaczone na język angielski, wykaz osób kierujących muzeami i zasadniczą część: Muzea Kościoła Katolickiego w Polsce, która to została podana w kolejności alfabetycznej miejscowości. Pojedynczy opis zawiera na wstępie adres muzeum, telefon, nazwisko dyrektora oraz informacje o czasie otwarcia placówki. Następnie krótki rys historyczny muzeum, charakterystykę zbiorów muzealnych, ewentualnie księgozbiór, wystawiennictwo i publikacje o muzeum. Najwięcej miejsca poświęcono omówieniu zbiorów muzealnych. Zakres informacji jest jednak zróżnicowany dla poszczególnych placówek. Niekiedy zawiera jedynie ogólny wykaz zbiorów, innym razem podział na grupy tematyczne. Rozbieżności te wypływają z wielkości zbiorów, i tak muzea diecezjalne są zdecydowanie zasobniejsze niż muzea parafialne. Całość publikacji dopełniają: wykaz skrótów i oraz indeks osób i nazw geograficznych.

Oddany do rąk czytelników informator jest cenną publikacją dającą przegląd wybranych zbiorów muzealnych Kościoła katolickiego w Polsce.

Kalendarze, red. Edward Gigilewicz, Lublin 2003, Biblioteka Encyklopedii Katolickiej, 2, ss. 138.

Publikacja składa się ze: wstępu oraz bloków tematycznych „Kalendarze w kulturach” – jest to przegląd kalendarzy występujących w różnych kulturach na przestrzeni wieków, „Kalendarz chrześcijański”, „Kalendarze polskie” – blok poświęcony wydawnictwom kalendarzowym na ziemiach polskich, ze szczególnym uwzględnieniem kalendarzy religijnych. Wszystkie bloki zostały zaopatrzone w bibliografię, publikację zamykają aneksy w których omówiono podstawowe dane dotyczące chronologii chrześcijańskiej, spis ilustracji i wykaz tablic. Publikacja powstała we współpracy trzech autorów: Edwarda Gigilewicza, Ryszarda Dziury i Henryka Wąsowicza.

Autorzy postawili sobie za zadanie możliwie całościową prezentację tematu, tak by stał się on kompendium wiedzy o kalendarzach, zawierającym także oprócz walorów informacyjnych także wskazówki praktyczne.

Jacek Chacaj, *Łacińskie szkolnictwo parafialne na Rusi Koronnej od XVI do XVIII wieku*, Lublin 2003, ss. 294, Towarzystwo Naukowe KUL.

Publikacja składa się ze wstępu, i następujących rozdziałów: I. Miejsce szkoły parafialnej w źródłach, II. Sytuacja osadnicza i stan struktur Kościoła Łacińskiego na Rusi Koronnej, III. Sieć łacińskich szkół parafialnych w diecezji przemyskiej i chełmskiej oraz na Podlasiu i Polesiu, IV. Sieć łacińskich szkół parafialnych w archidiecezji lwowskiej, na Wołyniu, Podolu, w ziemi kijowskiej i na Bracławszczyźnie, V. Łacińska szkoła parafialna na ziemiach ruskich w epoce nowożytnej, oraz zakończenia, wykazu skrótów, bibliografii i streszczenia w języku angielskim.

Praca powstała na szerokiej bazie źródłowej i została podzielona na pięć rozdziałów. W pierwszym rozdziale omówiono metodę wykorzystania źródeł, a autor podjął próbę rozstrzygnięcia niejasności dotyczących interpretacji wzmianek źródłowych odnoszących się do szkół, oraz wyjaśnieniu podstawowych problemów metodologicznych. Rozdział drugi poświęcił przedstawieniu rozwoju osadnictwa oraz łańciskiej sieci parafialnej, a także zniszczeniom w skutek walk zaistniałych na omawianym terenie. W rozdziałach od trzeciego do piątego autor omówił szkolnictwo na terenie Rusi Koronnej, dzieląc ją na trzy części (zachodnią, centralną i wschodnią). W ostatnim rozdziale autor podjął próbę podsumowania rozważań dotyczących szkolnictwa parafialnego na ziemiach ruskich Korony w wiekach od XVI do XVIII.

Z przyczyn niezależnych od autora w pracy nie znalazł się dodatek zawierający spis wszystkich miejscowości na Rusi Koronnej, w których źródła odnotowują istnienie szkół parafialnych. Planowane jest opublikowanie tego spisu w innym opracowaniu wraz z podaniem konkretnych odsyłaczy źródłowych.

Kazimierz Ł a t a k CRL, *Kongregacja krakowska kanoników regularnych laterańskich na przestrzeni wieków*, Kraków 2002, ss. 520.

Publikacja obejmuje: wykaz skrótów, wstęp, część 1. Kongregacja od fundacji prepozytury do upadku w XIX wieku: I. Prepozytura macierzysta kongregacji, II. Kongregacja – powstanie, rozwój i upadek, III. Klasztory wchodzące w skład kongregacji; część 2. Rządcy kongregacji, IV. Urząd prepozyta w zgromadzeniu, V. Prepozyci generalni i rządcy tymczasowi zgromadzenia do reformy Kłoczyńskiego, VI. Prepozyci generalni zgromadzenia od reformy Kłoczyńskiego do upadku kongregacji; część 3. Renesans i ponowna ekspansja, VII. Zgromadzenie krakowskie po utracie przez klasztor statusu konwentu generalnego kongregacji, VIII. Zarząd zgromadzenia krakowskiego po 1836 roku, publikację zamykają zakończenie, streszczenia w języku łańciszczyźnie, angielskim, włoskim, bibliografia, aneks zawierający również zdjęcia, indeks geograficzny i osobowy.

Książka K. Łataka poświęcona kongregacji krakowskich kanoników regularnych wyszła naprzeciw zapotrzebowaniom naukowym rozwijających się badań nad monastycyzmem polskim. Jej wartość zdaje się być zdecydowanie większa, gdyż autor szczegółowo omówił strukturę funkcjonowania kongregacji, przede wszystkim od strony ludzi, którzy sprawowali w niej najwyższą władzę (prepozyci), w sposób ewidentny oddziałując przez swoją indywidualność na jej losy.

Andrzej Paweł B i e ś SJ, Ludwik G r z e b i e ń SJ, Marek I n g l o t SJ, *Polonica w Archiwum Rzymskim Towarzystwa Jezusowego*, t. 1, Polonia, seria: Źródła do dziejów kultury. Inwentarze i Katalogi, nr 1, Kraków 2002, ss. 430, Wyższa Szkoła Filozoficzno-Pedagogiczna IGNATIANUM, Wydawnictwo WAM.

Andrzej Paweł B i e ś SJ, Ludwik G r z e b i e ń SJ, Marek I n g l o t SJ, *Polonica w Archiwum Rzymskim Towarzystwa Jezusowego*, t. 2, Lituania, seria: Źródła

do dziejów kultury. Inwentarze i Katalogi, nr 2, Kraków 2003, ss. 374, Wyższa Szkoła Filozoficzno-Pedagogiczna IGNATIANUM, Wydawnictwo WAM.

Tom pierwszy poloników z Archivum Romanum Societatis Iesu (ARSI) obejmuje cały zespół Prowincji Polskiej, znajdującej się w zespole Asystencji Niemieckiej, zaś tom drugi poświęcony został całemu zasobowi Prowincji Litewskiej.

Polonica występujące w dziale Asystencji Niemiec (Germania) i obejmują osobno wydzielone podziały: Provincia Poloniae (Prowincja Polska) obejmująca 94 tomów i Provincia Lituaniae (Prowincja Litewska) obejmująca 67 tomów. W obu poddziałach układ dokumentów jest podobny: listy, katalogi trzyletnie, historie, relacje (litterae annuae), katalogi roczne, nekrologi i wreszcie drobne zbiory różnych dokumentów. Wydawcy zapowiadają opublikowanie jeszcze trzech tomów źródeł do dziejów i kultury jezuitów na ziemiach I Rzeczypospolitej.

Bibliografia map i planów opracowanych w Instytucie Geografii Historycznej Kościoła w Polsce KUL i wydanych w latach 1956-2000, redakcja i opracowanie Robert Kozyrski, Lublin 2001, ss. 372.

Publikacja składa się z: wykazu skrótów, przedmowy Jerzego Kłoczowskiego, wstępu, bazy komputerowej, katalogu map i planów oraz bardzo bogatych indeksów: map, planów, haseł tematycznych, autorskich, osobowych, nazw geograficznych, haseł etnicznych i chronologicznych.

Bibliografia map i planów przygotowana przez R. Kozyrskiego ułatwi dotarcie do rozproszonych i nieraz trudno dostępnych publikacji. Składa się z dwóch części: część pierwsza zawiera spisy (katalog) wszystkich zarejestrowanych map i planów, zaś w części drugiej zamieszczono indeksy.

Ksiądz Bogumił Lewandowski w służbie Stolicy Apostolskiej, zebrał i opracował redakcyjnie ks. Krzysztof Konecki, Włocławek 2003, ss. 228.

Publikacja składa się: ze słowa wstępnego bpa Bronisława Dembowskiego, K. Konecki, Życie i działalność księdza prałata Bogumiła Lewandowskiego, K. Konecki, Wykaz publikacji księdza prałata Bogumiła Lewandowskiego, K. Rulka, Księgozbiór ks. Bogumiła Lewandowskiego w Bibliotece Wyższego Seminarium Duchownego we Włocławku, oraz wspomnienia kilkunastu osób (26), przyjaciół, znajomych i współpracujących z ks. B. Lewandowskim.

Sto tomów „Naszej Przeszłości”. Bibliografia, dzieje, ludzie, red. Jan Dukąła CM, bp Jan Kopiec, Kraków 2003, ss. 554.

Publikacja składa się ze: słowa wstępnego, bibliografii stu tomów „Naszej Przeszłości”, indeksu rzeczowego, autorów publikacji w „Naszej Przeszłości” za lata 1946-2003. Dzieje obejmują publikacje bpa J. Kopca, „Nasza Przeszłość” w służbie nauki, kultury i Kościoła w Polsce”, B. Krasnowolskiego, Dwie siedziby „Naszej Przeszłości”, J. Strzelczyka, Sto tomów „Naszej Przeszłości”. Tło,

struktura, linie rozwojowe, tendencje. Dział ludzie obejmuje biogramy redaktorów „Naszej Przeszłości”, rady naukowej w latach 1984-2003 i pracowników redakcji i administracji „Naszej Przeszłości”. Publikację zamyka mecenat nad wydawnictwem 1990-2003.

Zwrócić należy uwagę, że publikacja zawiera bibliografię 100 tomów „Naszej Przeszłości”, ułożoną chronologicznie spisem treści kolejnych tomów oraz indeks rzeczowy.

oprac. Ryszard Skrzyniarz